

L'ànima És possible abordar una història completa d'aquest concepte? Amb 'La tradición oculta del alma', l'editorial Atalanta publica una obra mestra de l'assaig, captivadora i sense cap precedent

Ulls per veure

IVAN PINTOR IRANZO
El camí cap a l'ànima és sempre un descens. A diferència de l'esperit, la menció del qual sol venir acompanyada d'una mirada cap al cel, l'ànima s'escriu a través de rostres i imatges concretes, un boscatge viu que, com la imaginació, mai no deixa de mudar. Descobrir l'ànima és endinsar-s'hi. Abans de néixer, ens diuen gairebé totes les mitologies, devem rebre un toc màgic o abraçar un arbre de l'oblit per desconèixer el nostre camí i tornar a recórrer-lo en vida. I és que, tal com escriu Patrick Harpur, "no seríem humans si no fuéramos animistas", i no hi ha, en el dia a dia, responsabilitat més urgent que la de "hacer alma".

Amb *La tradición oculta del alma*, Patrick Harpur no només proclama que l'ànima té una història i

afronta el repte de recrear-la, sinó que construeix, a més a més, un assaig iniciàtic sobre el llenguatge de la imaginació.

Tots tenim ànima. Tots podem perdre-la i recobrar-la, i la història d'Occident és la història d'una successió de retorns de l'ànima al món. Lluny de qualsevol discurs imprecís, conscient que si hi ha un lloc per a l'ànima aquest és, com el de Déu, les olles, Harpur arrenca sempre de les coses concretes per desenvolupar les explicacions. Els rituals adolescents, l'èxtasi amorós, els somnis, la física quàntica, les experiències properes a la mort o el nazisme apareixen reinterpretats a *La tradición oculta del alma* des de l'antropologia, la mitologia i l'alquímia per posar veu a les mecàniques de l'ànima i la imaginació.

Potser no s'ha escrit cap llibre més lúcid per advertir que, darrere de la crisi actual, el capitalisme postdemocràtic revela l'habilitat per aplanar el món creant imatges sense ànima. I potser tampoc no s'han escrit línies més vives, amenes i disposades a reencantar el present en vista de la tradició. Que la mitologia és una psicologia de l'antiguitat i la psicologia una mitologia moderna és la certesa a partir de la qual Harpur explica la més gran de les amenaces que plana sobre el sentir numinós del món: el literalisme, la *hybris* d'un ego incapaç d'acceptar el que no pot ser il·luminat per la raó, l'obstinació que s'encarna en el mite d'Hèracles.

Com que no ha estat admès en els misteris d'Eleusis, assenyala Harpur, Hèracles no pot experimentar una mort metafòrica, i és llavors quan comença a matar de forma literal. Una cosa semblant li succeeix a Orfeu, que mentre condueix Eurídice fora de l'inframón no pot evitar girar-se per assegurar-se que és ella, és a dir, per adoptar la perspectiva literal de la consciència. No pot evitar perdre-la, deixar que la seva ànima, Eurídice, es replegui cap a l'Hades. La tradició oculta de l'ànima sembla, en canvi, consagrar-se a Perseu que, previngut, s'acosta a Medusa pro-

Harpur, el druida

La imaginació és la facultat que inscriu l'ésser humà en la naturalesa. A través de l'obra de Patrick Harpur, la imaginació desplega el vocabulari amb què al llarg dels segles s'ha manifestat l'ànima del món. Els relats tradicionals, la mitologia, el folklore, l'alquímia i la psicologia ocupen un lloc central tant a les seves obres de ficció com en els assajos. Després d'estudiar literatura anglesa a Cambridge, viatjar per l'Àfrica i treballar en una editorial, Patrick Harpur (1950) va decidir l'any 1982 dedicar-se completament a l'escriptura. És autor de dues novel·les, *The serpent's circle* i *The rapture*, i d'un llibre de culte, el diari alquímic titulat *Mercurius, or the marriage of heaven & hell*.

Des dels seus assajos, Harpur ha inaugurat, a més, una forma àgil i erudita d'estudiar els mites i la imaginació. Amb el ritme i la prosa d'una novel·la, *El fuego secreto de los filósofos* constitueix una història cultural i antropològica de la imaginació, i *Realidad daimónica* s'acull al magisteri de Jung per mostrar com els daimons contemporanis es revelen contra el desencantament del món: espectres, ovnis i alienígenes tornen des del Més-Enllà a través de les pàgines amb l'ansia d'alliberar la psique de l'estret recipient de l'ego, per recordar, de la mateixa manera que amb *La tradición oculta del alma*, que els mites, com la imaginació, necessiten proclamar a cada instant la seva fama d'aquest món. |

veït d'un escut polític que li permet mirar-la de manera indirecta i eludir la mirada petrificant.

El tercer ull

Avançant cap enrere, sense oblidar la doble naturalesa física i subtil de la Gorgona, Perseu se sap en un regne d'ombres, i per afrontar la foscor de l'ànima invoca l'ajuda subtil del mirall. Confrontat de forma literal, el rostre de la Medusa és mortal, però tractat amb la cautela que embasta les imatges, mirat al biaix, es torna dúctil i vulnerable. La condició davant la qual es revelen l'inconscient, els daimons i l'Altre Món és sempre la doble visió, aquest tercer ull que travessa totes les mitologies i que recalca en la poesia de Blake o sobre la cadena àuria de pensadors que va de Plotí a Jung, per poder relacionar-se amb un món pres pels camins misteriosos de l'Ànima.

Al costat dels llibres anteriors de Harpur, *El fuego secreto de los filósofos* i *Realidad daimónica*, *La*

Harpur no només recrea la història de l'ànima sinó que basteix un assaig iniciàtic sobre la imaginació

tradición oculta del alma constitueix una de les cruïlles més boniques de l'extraordinari projecte editorial que Atalanta no deixa de portar a bon port amb cada llibre que posa a disposició del lector: articular, a través de les col·leccions que la vertebren, un gran assaig sobre el lloc de la imaginació i la tradició en el món contemporani, fer que els mites es pensin en les persones i argüir la necessitat, tal com sosté el mateix Harpur, d'un "retorno del alma al mundo". Si viure entre imatges i deixar-se posseir pels daimons és incórrer en la bogeria, el llibre de Harpur deixa darrere seu una nova visió de la història de la cultura, un llindar obert, la consciència que, a l'altre extrem, donar l'esquena a l'ànima és, com afirma Plutarc, "trençar la cadena que uneix el món amb els déus". |